

Nr 39

Kungl. Maj:ts proposition angående stöd till kollektiv forskning inom miljövårdsområdet; given Stockholms slott den 3 mars 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslå riksdagen att bifalla det förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

INGEMUND BENGTTSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Kungl. Maj:t bemyndigas godkänna avtal med Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning om stöd till forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande behandling av avfall från hushåll, industriell verksamhet m.m. Verksamheten förutsätts samordnad med den kollektiva forskning som nu pågår inom vatten- och luftvårdsområdet.

Till finansiering av den samlade kollektiva forskningen inom miljö-
vårdsområdet föreslås för budgetåret 1972/73 ett anslag av 1,5 milj. kr. Eftersom motsvarande belopp tillskjuts av näringslivet kommer under nästa budgetår totalt 3 milj. kr. att stå till förfogande, varav 600 000 kr. för forskning inom avfallsområdet.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 3 mars 1972.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *stöd till kollektiv forskning inom miljövårdsområdet* och anför.

I prop. 1972: 1 (bil. 11 s. 142) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet för budgetåret 1972/73 beräkna ett reservationsanslag av 1,2 milj. kr. Jag anhåller att nu få ta upp denna fråga.

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 mars 1971 tillkallade chefen för jordbruksdepartementet en sakkunnig¹ för att utreda frågor rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall. Den sakkunnige, som antagit namnet utredningen rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall m. m., har den 22 september 1971 avlämnat ett delbetänkande (Ds Jo 1971: 8) Kemiskt avfall — uppgifter och organisation. Förslag i anledning av betänkandet har förelagts riksdagen i prop. 1972: 1 (bil. 11 s. 117).

Kungl. Maj:t uppdrog den 10 december 1971 åt nämnda utredning att för statens räkning förhandla och — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — träffa avtal med Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning om gemensam finansiering av ett program för forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande behandling av avfall från hushåll, industriell verksamhet m. m. Utredningen har den 27 januari 1972 avgivit en promemoria i frågan (Ds Jo 1972: 2). Till pro-

¹ Riksdagsman Einar Henningsson

memorian har fogats ett under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande träffat avtal samt ett ramprogram för forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande behandling av avfall från hushåll, industriell verksamhet m. m.

Nuvarande förhållanden

Statens nuvarande stöd till kollektiv forskning inom miljövårdsområdet regleras i ett mellan staten och Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning träffat avtal om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på vatten- och luftvårdsområdet. Enligt avtalet, som avser tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1973, medverkar staten och stiftelsen i finansieringen av verksamheten genom årliga bidrag av 1,2 milj. kr. från vardera parten. Totalramen för hela treårsperioden uppgår därmed till 7,2 milj. kr. Verksamheten bedrivs i enlighet med ett till avtalet fogat ramprogram. Enligt detta beräknas forskningsprojekt till en kostnad av 6 milj. kr. avse i huvudsak industriella föroreningsproblem medan 1,2 milj. kr. beräknas för forskningsprojekt rörande kommunala föroreningsproblem. Ansvaret för genomförandet av det avtalade programmet åvilar Institutet för vatten- och luftvårdsforskning (IVL).

Den forskningsverksamhet som regleras genom nämnda avtal berör olika problem inom vatten- och luftvårdsområdet. Avfallsfrågor behandlas endast i mycket begränsad omfattning. De projekt som berör avfallsområdet avser slamhantering och disponering av fast industriellt avfall samt behandling av kommunalt avloppsslam och omhändertagande av fast köksavfall tillsammans med slam.

Vid sidan av den forskningsverksamhet som nu nämnts bedrivs viss forskning rörande fast avfall med stöd av medel från statens naturvårdsverk och styrelsen för teknisk utveckling (STU). Den av naturvårdsverket stödda forskningen avser bl. a. undersökningar rörande tungmetaller och klorerade kolväten i rötslam från kommunala reningsverk samt rörande hygieniska och sanitära problem vid spridning av rötslam på åker. Andra undersökningar rör vattenförorening från avfallsanläggningar och olika föroreningars transport i sand och grus. STU har anvisat medel till forskning rörande bl. a. skogsindustriella avfallsprodukter, slamhantering och biologisk avfallsbehandling i tätort. Under budgetåren 1970/71 och 1971/72 har sammanlagt ca 2 milj. kr. anvisats av naturvårdsverket och STU för forskning på avfallsområdet.

Utredningens förslag

Utredningen har förhandlat med Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande behandling av avfall från hushåll, industriell verksamhet m. m. Utredningen har också inbjudit Svenska kommunförbundet att delta i förhandlingarna. Förbundet har dock avböjt ett sådant deltagande. Med stiftelsen har utredningen — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — träffat avtal för tiden den 1 juli 1972 —den 30 juni 1973. Staten åtar sig enligt avtalet att medverka i finansieringen av verksamheten genom att tillskjuta 300 000 kr. medan stiftelsen förbinder sig att tillskjuta lägst samma belopp. Avtalet avser endast ett år eftersom nu gällande avtal rörande vatten- och luftvårdsforskning utgår den 30 juni 1973 och förhandlingar om nytt avtal förutsätts tas upp under år 1972. Det har ansetts lämpligt att det nya avtal som avses komma att gälla fr. o. m. den 1 juli 1973 skall omfatta såväl vatten- och luftvårdsforskning som avfallsforskning. Vid de förhandlingar som nu ägt rum har parterna därför förutsatt att den forskningsverksamhet som avtalet omfattar skall fortsätta också under en kommande avtalsperiod.

De forskningsprojekt som finns upptagna i det till avtalet fogade ramprogrammet har inriktats på problem rörande sådant avfall från industriella processer som kan påverka kommunal serviceverksamhet som avloppsvattenrening och sophantering. Som exempel på sådant industriellt avfall kan nämnas kemikalieavfall från läkemedelsindustrin, slam från ytbehandlingsindustrin, skrubberslam och oljehaltiga avfall. Programmet ansluter sig enligt utredningens mening väl till nu gällande program för vatten- och luftvårdsområdet och till andra forskningsprojekt med anknytning bl. a. till avfall från hushåll.

Utredningen framhåller att det nu träffade avtalet inte bör medföra någon minskning av de resurser som i övrigt satsas på avfallsforskning av staten och industrin. Vidare framhålls behovet av samordning av forskningen inom området. Enligt utredningen är naturvårdsverkets forskningsnämnd tillsammans med verkets fackbyråer ett naturligt forum för det samarbete som behövs inom avfallsforskningen.

Departementschefen

Avfallshanteringens har under senare år kommit att framstå som en allt viktigare del av miljövården. För att komma till rätta med problemen inom detta område har åtgärder successivt vidtagits. År 1970 beslutades om en ny renhållningslagstiftning som bl. a. innebär att kommunerna nu har ansvaret för renhållningen inom kommunens hela område. Kommunerna är skyldiga att ta hand om allt hushållsavfall och har

dessutom möjlighet att besluta att ta hand om avfallet också från industrier o. d. Våren 1971 tillsattes en utredning för frågor rörande omhändertagande och behandling av kemiskt avfall m. m. Vissa förslag i anledning av utredningens arbete har förelagts riksdagen i årets statsverksproposition. I det fortsatta arbetet kommer utredningen bl. a. att pröva behovet av ytterligare åtgärder i lagstiftningshänseende.

Inom avfallsområdet liksom inom miljövården i övrigt föreligger emellertid också ett starkt behov av forskningsinsatser. Mellan staten och industrin finns f. n. avtal om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på vatten- och luftvårdsområdet. Också när det gäller avfallsfrågor bör enligt min mening en samverkan på forskningsområdet mellan staten, industrin och eventuella andra intressenter komma till stånd. Utredningen har därför på Kungl. Maj:ts uppdrag förhandlat med Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning om en sådan samverkan.

Sedan förhandlingarna avslutats har utredningen avlämnat en promemoria angående program för forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande behandling av avfall från hushåll, industriell verksamhet m. m. Till promemorian har fogats ett under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande träffat avtal samt ett ramprogram för verksamheten. Enligt avtalet, som gäller för tiden den 1 juli 1972—den 30 juni 1973, åtar sig staten att medverka i finansieringen av verksamheten genom att tillskjuta 300 000 kr. Stiftelsen skall bidra med lägst samma belopp. Avtalet avser endast ett år eftersom nu gällande avtal rörande stöd till kollektiv vatten- och luftvårdsforskning utgår den 30 juni 1973. Frågan om fortsatta forskningsinsatser på såväl vatten- och luftvårds- som avfallsområdena bör enligt utredningen tas upp i ett sammanhang. Jag delar utredningens uppfattning och avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att förhandlingar om fortsatt stöd till kollektiv forskning inom miljövårdsområdet tas upp med stiftelsen.

Forskningen inom avfallsområdet har hittills varit av begränsad omfattning. Med hänsyn härtill och till den korta tid det träffade avtalet avser får enligt min mening det överenskomna forskningsprogrammet i nuvarande läge anses vara av lämplig omfattning och inriktning. De projekt som ingår i programmet har delvis karaktären av sammanställning av hittillsvarande erfarenheter och planering av fortsatt verksamhet.

Utredningen har framhållit behovet av samordning av forskningen inom avfallsområdet. Samma synpunkt har betonats av jordbruksutskottet i ett utlåtande hösten 1971 i anledning av motioner angående avfallsforskning m. m. (mot. 1971: 413, 1046, JoU 1971: 55, rskr 1971: 265). Med hänsyn till att forskningen inom avfallsområdet bedrivs vid en rad olika institutioner och är av utpräglat tvärvetenskaplig karaktär är det enligt min uppfattning mycket angeläget att samarbetet mellan

samtliga berörda organ fungerar effektivt. Därvid bör naturvårdsverket ha en samordnande funktion. Genom att en särskild enhet för renhållnings- och avfallsfrågor nyligen inrättats vid verket bör verket ha goda möjligheter att bedöma inriktningen av forskningsinsatserna mot bakgrund av en allmän överblick över avfallsområdet. Genom verkets forskningsnämnd bör stöd också i fortsättningen kunna utgå till forskningsprojekt inom detta område. Efter samråd med chefen för industridepartementet räknar jag också med ett fortsatt stöd från STU till projekt rörande avfallshantering. I överensstämmelse med vad som anförs i prop. 1971: 1 bil. 15 s. 86 och prop. 1972: 1 bil. 15 s. 59 avses STU:s insatser i första hand inriktas på stöd till industriellt inriktat utvecklingsarbete.

Enligt gällande avtal mellan staten och Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning skall staten tillskjuta 1,2 milj. kr. för budgetåret 1972/73 för stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet. För detta stöd och för det stöd till forsknings- och utvecklingsverksamhet på avfallsområdet som regleras i det nu träffade avtalet bör ett gemensamt reservationsanslag anvisas. Anslaget bör benämnas Stöd till kollektiv forskning inom miljövårdsområdet. Den behållning som vid utgången av nu löpande budgetår finns på anslaget Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet bör föras över till det nya anslaget. För budgetåret 1972/73 bör 1,5 milj. kr. anvisas för stöd till kollektiv forskning inom miljövårdsområdet. Efter som motsvarande belopp tillskjuts av stiftelsen kommer för nästa budgetår totalt 3 milj. kr. att stå till förfogande, varav 600 000 kr. för forskning inom avfallsområdet.

Under återopande av det nu anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående stöd till forsknings- och utvecklingsverksamhet rörande behandling av avfall från hushåll, industriell verksamhet m. m.
- 2) till *Stöd till kollektiv forskning inom miljövårdsområdet* för budgetåret 1972/73 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten